

Vergaderjaar 2008–2009

31 792 X

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2008 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota)

Nr. 3

VERSLAG HOUDENDE EEN LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN

Vastgesteld 12 december 2008

De vaste commissie voor Defensie¹, belast met het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel, heeft de eer verslag uit te brengen in de vorm van een lijst van vragen met de daarop gegeven antwoorden.

Met de vaststelling van het verslag acht de commissie de openbare behandeling van het wetsvoorstel voldoende voorbereid.

De voorzitter van de commissie,
Van Baalen

De griffier van de commissie
De Lange

¹ Samenstelling:

Leden: Van Bommel (SP), Van der Staaij (SGP), Poppe (SP), Van Baalen (VVD), Voorzitter, Çörüz (CDA), Ferrier (CDA), Van Velzen (SP), Blom (PvdA), ondervoorzitter, Eijsink (PvdA), Van Dam (PvdA), Kraneveldt-van der Veen (PvdA), Griffith (VVD), Aasted-Madsen-van Stiphout (CDA), Irrgang (SP), Knops (CDA), Willemse-van der Ploeg (CDA), Jacobi (PvdA), Boekestijn (VVD), Brinkman (PVV), Voorde-wind (CU), Pechtold (D66), Ten Broeke (VVD), Thieme (PvdD), Bilder (CDA) en Diks (GL).
Plv. leden: Lempens (SP), Van der Vlies (SGP), Polderman (SP), Van Beek (VVD), Jonker (CDA), Ormel (CDA), De Wit (SP), Roefs (PvdA), Wolbert (PvdA), Smeets (PvdA), Arib (PvdA), Blok (VVD), Omtzigt (CDA), Roemer (SP), Haverkamp (CDA), De Nerée tot Babberich (CDA), Samsom (PvdA), Van der Burg (VVD), Wilders (PVV), Wiegman-van Meppelen Scheppink (CU), Van der Ham (D66), Teeven (VVD), Ouwehand (PvdD), De Vries (CDA) en Vendrik (GL).

1

Waarom leidt de herijking van middensommen bij de landstrijdkrachten tot een bezuiniging op het budget van het commando landstrijdkrachten (met ruim € 20 mln.) en bij alle andere commando's tot een budget-ophoging? Kan nader worden toegelicht wat deze herijking precies inhoudt en waarom deze nu wordt doorgevoerd?

Bij de herijking is gezien welke budgetten nodig zijn bij een 100 procent gevulde organisatie. Vervolgens zijn de budgetten op basis van de ondervulling aangepast en herverdeeld over de defensieonderdelen. Op basis van de verwachte realisatie van de uitgaven van het Commando Landstrijdkrachten kan hun budget ten opzichte van de oude verdeling van de personele exploitatiebudgetten worden verlaagd.

2

Kan worden aangegeven waarvoor de totale meevaller van bijna € 79 mln. bij de vier operationele commando's als gevolg van personele ondervulling is aangewend?

De vrijval als gevolg van de personele ondervulling is grotendeels gebruikt voor de investering in het Navo C-17-initiatief. Het resterende bedrag is opgegaan aan de gestegen brandstofprijzen.

3

Kan een overzicht gegeven worden van de meevallers op de materiële uitgaven die het gevolg zijn van de personele ondervulling?

De gevolgen van de ondervulling voor de personele exploitatie zijn meegenomen in de berekeningen van de vrijval zoals bedoeld in het antwoord op vraag 2. De materiële exploitatie-uitgaven zijn capaciteitsgebonden en hebben geen relatie met de personele ondervulling. De materiële uitgaven betreffen onder andere de aanvulling van voorraden en het onderhoud van materieel.

4

Welke bijstellingen zijn al in de eerste suppletoire begroting verwerkt in verband met ondervulling? Kan een overzicht gegeven worden van de totale ondervulling die in 2008 is opgetreden, en welk bedrag hiermee in totaal gemoeid is?

In de eerste suppletoire begroting 2008 zijn geen bijstellingen verwerkt in verband met de ondervulling. Voor een schatting van de ondervulling in 2008 en de daarmee verband houdende financiële mutatie wordt verwezen naar de brief over de voortgang van het Actieplan Werving en Behoud van 15 oktober 2008 (Kamerstuk 31 243, nr. 10).

5

Is de loon- en prijsbijstelling voor 2008 volledig toegekend door het ministerie van Financiën?

De loon- en prijsbijstelling 2008 is volledig toegekend aan Defensie.

6

Waarom worden de maatregelen voor de herinrichting van de organisatie voor het toezicht op het financiële en materiële beheer en de vermindering van de staven nu al budgettair verwerkt? Hoe verhoudt zich dit tot de uitdrukkelijke toezegging op 30 juni jl. om het verminderen van het aantal voltijds equivalenten (vte'n) bij de controletoren van Defensie (Onder-

zoeken *Interne Beheersing (OIB)*) te temporiseren, en de eerder voorgenomen maatregelen door te schuiven van 2009 en 2010 naar respectievelijk 2011 en 2012?

De reductie van de controletoren bedraagt in totaal 105 voltijds equivalenten (vte'n). De reductie van de 105 vte'n was oorspronkelijk verdeeld over de jaren 2008 (30 vte'n), 2009 (33 vte'n) en 2010 (42 vte'n). De beoogde reductie voor 2008 is uitgevoerd. In verband met het bezwaaronderzoek van de Algemene Rekenkamer en de daarmee samenhangende extra werkzaamheden voor Defensie is de beoogde reductie voor 2009 en 2010 uitgesteld tot 1 januari 2011. Dit is in de financiële reeksen verwerkt.

7

Kunnen de bedragen voor personele ondervulling per operationeel commando ook worden vertaald naar aantallen vte'n en functiesoorten waar de ondervulling optreedt?

In totaal is op dit moment sprake van meer dan 7 000 vacatures. Deze tekorten zijn als volgt verdeeld over de defensieonderdelen:

- Commando Zee strijdkrachten: 1 500;
- Commando Land strijdkrachten: 2 900;
- Commando Lucht strijdkrachten: 800;
- Koninklijke Marechaussee: 600;
- Bestuursstaf: 200;
- Commando Dienstencentra: 700;
- Defensie Materieel Organisatie: 450;

De tekorten doen zich vooral voor in de knelpuntcategorieën die met de brief over de voortgang van het Actieplan Werving en Behoud van 15 oktober jl. zijn gemeld.

8

Betekent het feit dat in de 2e suppletoire wet alleen mutaties van personele ondervulling van militair personeel zijn opgenomen, dat er bij burgerpersoneel geen afwijkingen zijn tussen begrootte sterkte en werkelijke sterkte in 2008? Zo neen, kunt u dan een overzicht geven van de mutaties betreffende (eventuele) ondervulling en/of overbezetting van burgerpersoneel, gespecificeerd per krijgsmachtonderdeel?

Er zijn geen grote tekorten aan burgerpersoneel. Waar er tekorten optreden, kan veelal via inhuur in het personeel worden voorzien, waardoor de beschikbare budgetten toch worden uitgeput.

9

Waarom wordt op pagina 3 van de suppletoire begroting gerept over een oorspronkelijk vastgestelde begroting (2008) van € 8 144 743, terwijl in de miljoenennota 2008 op pagina 74 een bedrag van € 8 094,7 wordt genoemd?

Het bedrag van € 8 144,743 miljoen is inclusief de met de Nota van Wijziging toegekende € 50 miljoen naar aanleiding van de motie-Van Geel c.s. (Kamerstuk 31 200, nr. 16). Deze verhoging van het defensiebudget is bedoeld voor de vroegtijdige vervanging van materieel dat wordt ingezet bij de operatie ISAF.

10

Wordt nog steeds voorzien dat over 2008 voor Defensie een bedrag zal worden uitgegeven van € 8 519,2, zoals in de miljoenennota 2009 (pagina 106) was aangegeven?

Met de Najaarsnota is, na verwerking van alle mutaties, het totale defensiebudget vastgesteld op € 8 505,9 miljoen. De grootste mutatie betreft de doorwerking in de uitgaven van de neerwaartse bijstelling van de ontvangsten. De verwachting is dat het nu in de Najaarsnota genoemde bedrag in 2008 wordt gerealiseerd.

11 en 16

Waarom worden hogere of lagere brandstofprijzen niet net als aardgasbaten ten gunste of ten laste van de schatkist gebracht in plaats van de begroting van Defensie?

Waarom worden hogere of lagere brandstofprijzen niet net als aardgasbaten ten gunste of ten laste van de schatkist gebracht in plaats van ten laste van de begroting van Defensie?

Defensie wordt met de jaarlijkse prijsbijstelling gecompenseerd voor prijsontwikkelingen, inclusief de brandstofprijs. Deze compensatiemethode is toereikend.

12

Is bij de huidige budgettaire ruimte het streven naar het op het gewenste niveau brengen van het personeelsbestand niet voorbaat ijdele hoop? Hoe groot is de kans dat bij de huidige financiële middelen het personeelsbestand gedurende het huidige begrotingsjaar, of dan toch tenminste gedurende het volgende begrotingsjaar (2009), op het gewenste niveau komt?

Met de beschikbare middelen is op dit moment een vulling van 98 procent mogelijk. Het streven blijft echter een volledig gevulde organisatie die betaalbaar is. Het bereiken van het gewenste vullingsniveau zal echter wel enige tijd vergen. In het kader van het Actieplan Werving en Behoud worden maatregelen genomen om de werving en het behoud van personeel te intensiveren.

13

Waarom is het verkoopschema van tanks, pantserhouwitsers en F-16's verschoven? Om welke fasering gaat het? Moet in het licht van de kredietcrisis gevreesd worden voor nog veel meer vertragingen bij de verkoop van materieel, dan wel fors lagere verkoopopbrengsten?

Bij de verkoop van de Leopard 2 tanks, de pantserhouwitsers en de F-16's gaat het grotendeels om de afstoting van materieel waartoe is besloten in de beleidsbrief «Wereldwijd dienstbaar» van 18 september 2007 (Kamerstuk 31 243, nr. 1). Een belangrijk deel van dit materieel is dus nog maar relatief kort voor verkoop beschikbaar. De verkoop zal dit jaar niet meer zijn beslag krijgen en er zullen dit jaar dus geen opbrengsten uit de verkoop van dit materieel zijn. Die opbrengsten zijn eerst vanaf 2009 en latere jaren te verwachten.

De marktomstandigheden voor de verkoop van overtollig strategisch materieel zijn niet gemakkelijk en het verwervingstraject bij potentiële kopers kent soms de nodige vertragingen. De ramingen van de verkoopopbrengsten worden daarom regelmatig aangepast. De vooruitzichten voor de verkoop van nog niet verkocht materieel zijn overigens niet ongunstig en Defensie beschikt over een goed georganiseerde verkooporganisatie. Wij gaan er vanuit dat voor het grootste deel van dit materieel kopers zullen worden gevonden en dat de huidige ramingen van de verkoopopbrengsten realistisch zijn. In totaal is tot en met 2013 ongeveer € 1 miljard aan ontvangsten uit de verkoop van roerende zaken geraamd. Hiervan kan al op basis van gesloten contracten ongeveer € 750 miljoen aan termijnbetalingen tegemoet worden gezien. Bij de raming van de overige verkoopopbrengsten wordt voorzichtig te werk gegaan.

14

Kan zo nauwkeurig mogelijk in een totaaloverzicht enerzijds worden aangegeven bij welke investeringen/projecten de verlaging van in totaal € 56,9 mln. van het investeringsbudget precies neerslaat en anderzijds welke tegenvallers hier precies mee opgelost worden?

De mutatie van € 56,9 miljoen betreft een verhoging van de exploitatie-uitgaven voor onder andere het op peil brengen van voorraden en de uitgaven voor brandstoffen en energie. Deze begrotingsmutaties worden gefinancierd door herschikkingen binnen de investeringsprojecten MTADS, verbeterd zicht, de versterking van de manoeuvrebataljons van het Korps Mariniers en enkele kleine projecten.

15

Wat wordt bedoeld met «planharmonisatie» door herschikkingen in investeringen? Betekent dit in feite niet gewoon dat er in 2008 € 56,9 mln. minder geïnvesteerd wordt door projecten uit te stellen?

Met planharmonisatie wordt bedoeld het creëren van ruimte voor andere bestedingen. Het uitstel van de projecten in 2008 is ten dele het gevolg van de noodzakelijke verhoging van de exploitatie-uitgaven.

16

Zie het antwoord op vraag 11.

17

Wat is er de oorzaak van dat de verlaging van de IV-exploitatiekosten nog niet heeft plaatsgevonden? Wanneer wordt deze wel voorzien?

In 2008 is de centralisatie van het beheer en onderhoud van IV-systemen voltooid. Deze centralisatieslag heeft geleid tot een ordentelijk beheer en een verbeterd inzicht in de daarmee samenhangende uitgavenbudgetten. Daarbij is onder andere inzichtelijk geworden dat de exploitatie-uitgaven van bepaalde IV-systemen hoger uitvallen dan destijds begroot. Bovendien zullen diverse IV-systemen langer in gebruik blijven dan aanvankelijk voorzien. De herschikking van de desbetreffende IV-budgetten is daarom teruggedraaid. Op de desbetreffende uitgavenbudgetten zijn op de langere termijn reducties haalbaar. Deze hangen onder andere samen met de introductie van ERP.

18 en 19

Hoe groot is het «waterbedeffect» van civiele inhuur van luchttransport die als gevolg van de inzet van eigen luchttransport ten behoeve van Afghanistan nodig is geweest? Moet hieruit geconcludeerd worden dat de werkelijke behoefte aan eigen luchttransportcapaciteit nog groter is dan tot dusver gedacht?

Waarom zijn de kosten als gevolg van inzet eigen luchttransport in Afghanistan hoger dan begroot? Wordt dit verklaard door een verschuiving van het type transport uitgaven, van landtransport naar luchttransport? Zo ja, waarom heeft die verschuiving plaats gevonden?

De begroting van de uitgaven voor de bedrijfsgroep Transport wordt vastgesteld op basis van de verwachte transportbehoefte met de op dat moment bekende prijzen. In de tweede suppletoire begroting wordt de werkelijke transportbehoefte verrekend met de desbetreffende defensie-onderdelen, waarmee de begroting van de bedrijfsgroep Transport wordt verhoogd. De toevoeging van € 18,8 miljoen betreft overigens alle transportdiensten. De extra kosten hebben dus betrekking op zee-, weg- en luchttransport.

20

Is met de € 5 miljoen die ter beschikking wordt gesteld ten behoeve van toegekende claims van particulieren en bedrijven naar aanleiding van de stroomstoring in de Bommeler- en Tielerwaard, voorzien in de compensatie van alle schade, of kan dit bedrag nog oplopen? Wordt Defensie hiervoor nog op enigerlei wijze door Financiën gecompenseerd? Zo neen, waarom niet?

Het bedrag van € 5 miljoen is bedoeld voor de afwikkeling van de toegekende claims van particulieren en bedrijven voor het boekjaar 2008. Daarmee kunnen alle op dit moment bij Defensie bekende claims van particulieren worden afgewikkeld. Voor het boekjaar 2009 zal dit bedrag oplopen omdat de in december 2008 begonnen contra-expertise in de loop van 2009 helderheid zal verschaffen over de afwikkeling van de claims van bedrijven van tot op heden ongeveer € 20 miljoen. Daarnaast is er een claim van de netbeheerder van naar verwachting € 15 miljoen. Om die reden wordt voor 2009 voorlopig uitgegaan van een bedrag van € 35 miljoen. In 2009 zal de afwikkeling van de claims opnieuw aan de orde zijn.

21, 22, 23, 24 en 25

Waarom is er op artikel 80 op de post nader te verdelen een bedrag van € 65,7 mln. verdeeld terwijl er slechts € 33,5 mln. beschikbaar was om te verdelen?

Hoe kan het dat artikel 80 in 2008 afgesloten wordt met een tekort van € 22,1 mln.? Hoe en wanneer wordt dit tekort aangevuld?

Bestaat het risico dat het tekort van €22,1 waarmee artikel 80 in 2008 wordt afgesloten via de eindejaarsmarge, ten laste komt van de begroting 2009 van Defensie? Is het volgens de Comptabiliteitswet toegestaan om het begrotingsjaar af te sluiten met een negatief begrotingsartikel?

Wat is de reden dat de post onvoorzien, die aanvankelijk voor € 7,4 mln. in de begroting 2008 was geraamd, in de Voorjaarsnota is opgehoogd tot € 10,0 mln. en nu onbenut blijft in 2008?

Zijn er in heel 2008 geen onvoorziene gebeurtenissen geweest op de Defensiebegroting? Waarvoor is deze post bedoeld? Waaraan is in het verleden deze post besteed? Kan op basis van de ervaringen in 2008 de raming voor onvoorzien op de Defensiebegroting 2009 nu ook ingezet worden voor andere uitgaven?

Als gevolg van de technische verwerking van de mutaties op de investerings- en exploitatieartikelen en als gevolg van de lagere ontvangsten bij de Defensie Materieelorganisatie ontstaat in afwachting van een nadere toedeling aan de begrotingsartikelen een negatief saldo op artikel 80. Bij de opstelling van de realisatie over 2008 wordt dit saldo nader verdeeld over de begrotingsartikelen, omdat op artikel 80 geen uitgaven mogen worden gedaan. Deze verdeling wordt verwerkt in de Slotwet 2008. Een eventueel resterend tekort of overschot zal conform de begrotingsregels via de eindejaarsmarge worden meegenomen naar 2009. Dit betreft doorgaans nog uit te keren of nog te ontvangen arbeidsvoorwaardengelden, omdat de arbeidsvoorwaardenovereenkomsten niet altijd synchroon lopen met het kasjaar.

De mutatie van € 65,7 miljoen is een voorbeeld van het resultaat van de verwerking van de mutaties bij de defensieonderdelen. Het betreft onder andere een neerwaartse bijstelling van het ontvangsbudget met € 20 mln.

26

Kan nader ingegaan worden op de stijging van €45,7 miljoen bij de pensioenen en uitkeringen (artikel 90)? Waardoor wordt deze veroorzaakt?

Deze stijging wordt vrijwel geheel veroorzaakt door de uitgedeelde loonen prijsbijstelling (samen € 43,6 miljoen). Daarnaast gaat het om een verhoging van de uitvoeringskosten van het ABP in verband met het daar ondergebrachte zorgloket (€ 0,8 miljoen) en om een verhoging van het budget voor het veteranenbeleid met € 1,3 miljoen ten behoeve van de Veteranendag 2008 en de instelling van het Veteranen Registratie Systeem.